

1942 ei in onn oedunari de 365 dis

Autor(en): **[s.n.]**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Il glogn : calender dil pievel : annalas per historia, litteratura e cultura romontscha**

Band (Jahr): **16 (1942)**

PDF erstellt am: **27.07.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-881188>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

1942

ei in onn ordinari de 365 dis

Dallas 4 stagiuns

La primayera entscheiva ils 21 de mars, allas 4.11 a. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna digl anugl.

La stad entscheiva ils 22 de zercladur, allas 2.17 a. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna dil giomber.

Igl atun entscheiva ils 23 de settember, allas 5.17 a. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna della stadera.

Igl unviern entscheiva ils 22 de december, allas 12.40 s. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna dil capricorn.

Las stgiradetgnas

Egl onn 1942 succedan treis stgiradetgnas dil sulegl e duas della glina.

I. stgiradetgna totala della glina ils 2 de mars. Ell'ei tier nus veseivla.

I. stgiradetgna parziala dil sulegl ils 16/17 de mars. Ella ei buca veseivla tier nus.

II. stgiradetgna totala della glina ils 25 d'uost. Ell'ei veseivla tier nus.

II. stgiradetgna parziala dil sulegl croda sils 12 d'uost ed ei tier nus buca veseivla.

III. stgiradetgna parziala dil sulegl croda sils 10 de settember. Ell'ei veseivla tier nus.

Abbrevaziuns per ils tetels dils sogns

p. = purschala; cc. = confessurs; u. = uestg; pp. = papa; a. = avat; c. = confessur; m. = marter; (a) mm. = marters; d. = doctur; ap. = apiestel; v. = vieua; e. = eremit

Las 12 enzennas dil firmament

anugl liun capricorn sitton bov tumitgasa
giomber pèschs scorpion schumalins stadera um dell'aua
Glina nova Mesa carschen Glina pleina Mesa digren

Quatertempras

Mesiamna, venderdis e sonda suenter l'emprema dumengia de Cureisma, Tschuncheïsmas, Alzada della sontga crush e S. Lucia (13 de december).

Fiastas mobilas

Septuagesima, 1 de fevrer

Mesiamna della tschendra, 18 de fevrer

Pastgas, 5 de d'avrel

Anzeinza, 14 de matg

Tschuncheïsmas, 28. de matg

Sontgilcrest, 4 de zercladur

I. dumengia d'advent, 29 de november

Schaner

La fom el proverbî romontsch

Rimnau da Guglielm Gadola

Cur che la fom seglia el venter, larman ils eglis. — La fom foppescha vestas e venter e giézza combas ed ossa. — Onn de fom, suppas raras, sbabas biaras.

La mezca de tshels onns

Introducîu ed ediu da Guglielm Gadola, Cuera

Cura ch' in envernaun daventa plaun a plaun engarschaun, quenta la buna casarina ualti exact tgei peisa e tgei carn il schani possi far vi d' unviern. Eis ella versada en tals misteris, sche sa ella dir gia ditg avon la mezca conta sunscha, cons andutgels e contas ligiongias de quella e tschella sort ell' astga spitgar da siu magliadrin. Dals schambuns siemia ella pli bugen pauc. Per ina ei in schambun ina riscusa e zun cara buccada; in luxus per dis de fiasta e solaz; in artechel de nuir per battens, nozzas e perdanonzas. Ha la massèra buca gest de mirar a vegnend memi bia talas e semigliontas fiastas ed occasiuns, sche calculesch' ella gia ditg avon la mezchiada, con in, ni forsa domisdus schambuns pudessien „trer“ de vender al mazler u hermèr. Nus encunaschein numerusas masseras, che han in smaladet respect dals schambuns! „Dieunuardi! dian ellas, magliar schambuns en da quels temps ei puccau mortal! Per ina san ins mai schebein ei gartegian ni faleschan e per l' altra til' ins or dad els in tschuat daners, ch' ins sa duvrar aschi necessari per cumprar carn d' armal. In bi schambun ei in capital. Tgei mantun carn de far ligiongias, ch' ins sa cumprar cun quel! Nus essan in tshuppel e maglein bia in entir onn ora . . . Fuss donn e puccau, de magliar sez ils schambuns!“ Ed aschia svaneschan ils biars dalla tiara giuadora, suenter ch' il mazler ni hermèr ha regulau e secchentaun quels bein ed en uorden. Ed enstagl dils buontad schambuns, ni era quels ch' han en il téf, dat ei lu ina partida festa-ligiongias dapli sin combra de carn! E gliez ha era numvus. Ha pli grond tegn e nutrescha pli biars e pli ditg.

In engarschaun ei in problem e la mezca de casa il pli grond. De capir, ch' ei vul haver studiau las enzennas dil calender, l' aura sut ed il fagugn, sco era il s. v. h. piertg sez! Igl ei nuota tuttina schebein quel ha buna ni schliata luna il di de mazzar e nuota tuttina, schebein ei setracta d' in mas-chel ni d' ina purschala. In engarschaun pinaus per la mezca ei in grev légn, che mo autoritads d' experientscha san lignar! Pli bia drov' jeu nuota dir! — E pér cu' l ei sin meisa e da part? Cheu ha ei num saver tgei buccadas restan buccadas e tgeininas ston vegnir manizzadas per pasta de ligiongias! Mo cun quei eis ei lu aunc ditg buca fatg! Ei vul era saver, co mischedar las pastas, co spezerar quella e tschella sort andutgels e ligiongias e co tractar mintga

SCHANER

		Notizias	
1 G Daniev, Surt. de Crist.			
2 V Macari confessur			
3 S Genoveva, purschala		schetg	
2. Els han adorau El. Mt. 2,1-12.			
4 D Num de Jesus			
5 G Tschimun confessur		e	
6 M Buania			
7 M Lucian m.			
8 G Severin		freid	
9 V Julian			
10 S Paul			
3. Ed El fuva obedeivels ad els. Luc. 2,42-52.			
11 D 1. s. B. Sontga Familia			
12 G Arcadi martir		fetg	
13 M Veronica p.			
14 M Hilari uestg e doctur		freid	
15 G Maurus a., Paul e			
16 V Marcel papa e martir			
17 S Antieni avat			
4. Fagei quei ch'El vegn a dir a vus. Gion 2,1-11			
18 D 2. s. B. Scantsch d. s. P.			
19 G Marius martir			
20 M Bistgaun, Fabian		neiv	
21 M Menrad eremit e martir			
22 G Vintschegn martir			
23 V Sponsalias de Maria			
24 S Timoteus			
5. Pertgei temeis vus de pintga cardientscha! Mt. 8			
25 D 3. s. B. Convers. d. s. P.			
26 G Policarp uestg e martir			
27 M Crisostomus u. e d.			
28 M Nesa, p. Carli il Grond		mi-geivel	
29 G Francestg de Sales			
30 V Martina purschala e martira			
31 S Pieder Nolasc, Marcella. v.			

Fevrer

*Broda, put e penn: Per la fom! ti giavelen!
Urticlas-piertg, urteis-mangiaun: Lunsch o il
meglier per foms-tgaun! —*

*Tgi che miera dalla fom, va direct enta
parvis.*

sort en salmira; cu e con ditg schigientar sin tgamin; tgei sorts bein e tgei sorts buc . . . e tschien e melli misteris! Jeu vi tuttavia buca scafergnar ora ils misteris mezchins de certas casarinas, ch' ein veritablas artistas en fatgs de mezca e cuschina. Silpli ch' jeu vegness en conflict cun ellas e gliez fuss propi dil chezer! Lu podà: Adia, andutgels, spinals, manetschs e schambuns! Lu forsa ch' ei tunass: Sin mai pli seveser e ferdar, vus ligiongias de dir e de truffels; vus lieungas, grugns-piertg, e ti, trumbetta senza tun, ch' eis lunsch ora il pli gustus accompognament de truffels barsai en pischada . . .! Na, aschi da penn vi jeu buc esser!

Ei dat aunc oz tscheu e leu mazlers e masseras, che partgiran schalusamein lur misteris „carnals“ e che capeschan de dar a lur ligiongias e carns seccas in gust tutaparti agen, in suér spezial, che negin auter capescha de dar! Che tals e talas mondien alla finala po buc en fossa cun lur misteris! Dals vivents vi jeu pia tradir nuot, gnanc smiul! Encuntercomi ils morts fan neginas reproschas, era buca sch' in nasfin ha giu la ventira de scuvierer lur misteris d' avon varga tschien onns; lur misteris della mezca de casa, ch' els pertgiravan e zuppavan da sias uras, sc' in scazi custeivel!

Aschia ha igl autur de quest artechel giu la fortuna d' anflar in misterius carnet de 16 paginas, screts anno 1827; in bi maunscret, ch' offniescha a nus oz plirs interessantissims misteris della mezca de casa. Quella rarissima scartiretta, ch' exista oz mo pli enten quest sulet exemplar original, ei vegnida scretta anno 1827 da *Martínus Félix Venzín* e lu completada 1858 da *Giusep Antoni Genelin* entras 6 ulteriurs receipts de ligiongias e „misteris carnals“. —

Ord enzacontas notizias, starschadas denter ils receipts, san ins concluder cun tutta segirezia, ch' ei setracta cheu dil *mazler della claustra de Mustér*, Felice Martin Venzin, sco probablamein era de siu successur en quei mistregn, Giusep Antoni Genelin. Sco nus vegnin a veser ord il text, che nus publichein en extenso cheu sut, encunaschevan nos vegls forsa aunc meglier che nus auters ded oz ils pli impurtonts secrets e receipts d' ina buna mezca de casa! Da l' altra vard ei quella scartiretta era in mussament, ch' ils paders de Mustér savevan tgei bien fussi, e ch' els vevan tutta raschun d' haver il meglier quitaun per quellas excellentas buccadas, ch' astgan e dueigien delectar mugns e laics e tut tgi che ha aunc senn e gust pil bien e gustus. La finala consista questa veta buca mo ord mudinas e sontgas cureismas . . .

FEVREI

6. Mei era vus en mia vegna. Math. 20, 1-16.

1 D Sept. Ignazi u. e. m.		
2 G Nossadunna de cand.		
3 M Plasch uestg e martir		
4 M Andriu Corsini, uestg		
5 G Gada martira		freid
6 V Turtè martira		
7 S Romuald Confessur		

7. Il sem ei il plaid de Diu. Lc. 8, 4-15.

8 D Sex. Gion d. Mata conf.		
9 G Cyrill		
10 M Culastia purschala		
11 M Appar. de N.D. a Lourdes		favugn
12 G Gudegn		
13 V Ramun confessur		
14 S Valentin martir		e

8. Jesus, Fegl de David, pren puccau de mei. Lc. 18

15 D Quinq. Faustín		
16 G Giuliana p.		
17 M Martinian c., Fintan u.		
18 M Mesiamna della tschendra		plie-
19 G Curdin, Florentin		vgia
20 V Paula purschala		
21 S Eleonora purschala		

9. Las tentaziuns de Jesus. Mt. 4.

22 D 1. d. C. Scantsch d. s. P.		
23 G Pieder Damian		
24 M Matias apiestel		
25 M Felix III papa		
26 G Alexander		freid
27 V Matilda		
28 S Leander		

Notizias

Mars

Talpas, miurs, ratuns . . . Per la fom schizun carduns!

Pulenta dira, pulenta rara; onns de fom tutina cara. — Fomaz ei de maz per vegls e per mats.

In undreivel plascher e deletg vid in il bien de quest mund ei lubiu ad in e scadin e la fin de tuttas fins mintgin che maglia pli bugen bien che schliet . . Basta, jeu vi calar cun mia filosofia epicurèa e schar suandar uss il text cun entginas remarclas e sclariziuns, nua che quei fa basegns. Nus dein il text en grafia hodierna, deno tscheu e leu nua che nus anflein in plaid ni l'auter, che para pli interessants. Vid il text sco tal midein nus nuot. Ch' il cuntegn de quella scartiretta ei bia pli vegls, che mo d' anno 1827, essan nus ferm perschuadi:

Regulament dil mezhciem

1. *Pasta per ligiongias de barsar.* Carn vacca caulda tigliada ord in calun e grad leu smaccada cun trer ora stediamein ils fils e las pelletschas. Tier quella vegn ei priu la mesadad carn piertg, la pli part cotschna ed empau alva cun in ton sunscha ed in ton maguol d'armal. Tut quei vegn manizzau ensemen cun la carn d'armal, sc' ina buglia; mes en in pechli de tiara cotga el frestg curclau giu. Cur ch' in vul duvrar, sch' empastan ins quei cun pauca broda — e buca suppa — de carn frestga salada grad dretg e metta in pèr ovs denter cun empau groma. In ton era spezerias, sco: canella, ni era ragisins (= ragischs; ei setracta cheu da differentas ragischs, ch' ins duvrava per spezerias. Tgeininas?), nèghels ni era in daguot melissa (= ei il suc de quella jarva, ch' ils Franzos numnan *mélisse!*), in pézi tschaguolas manizzadas, e far en luc en la beglia zanistrada — mo lavada! —, ligia quella e brassa cun miez sunscha e miez broda.

2. *Ligiongias de saung e dir e lom.* Tier il saung piertg vegn ei priu presapauc la mesadad bien latg, in ton sunscha culada, in pézi peiver ed empau miseron (= il plaid rom. per majoran!) ni era sèleri e salau in ton. Per far ligiongias de dir vegn priu il dir e lom dil piertg, fatg dar in bugl ensemen oravon e mischedau cun in ton sunscha culada ni carn piertg luentada; manizzau buca ton manedel; grad dretg salau, in ton broda de carn frestga, in tonet ragischs, pauc peiver e tschaguolas manizzau manedel denter.

3. *Ligiongias de magliar frestgas (de cuer).* Gl' empem duas tiarzas carn d'armal cotschna e mischedada cun ina tiarza carn piertg, che vegn giud l'ossa (= „la carn giud l'ossa“ ei encunaschentamein la meglia!), tut smaccu ensemen, tratg ora ils fils e pelletschs, ni zavrau. Suenter manizzau

MARS

10. Sia fatscha ha tarlischau sco il sulegl. Mt. 17,-1.95

1 D 2. d. C. Albinus		plie- vgia
2 G Simplicius		
3 M Cunigunda imperatura		
4 M Casimir confessur		
5 G Gion Giusep della crusch		
6 V Fridolin avat		
7 S Tumasch d' Aquin c.		

11. Quel ch'ei buca cun mei, ei encunter mei. Lc. 11

8 D 3. d. C. Gion de Diu		bi
9 G Francisca		
10 M 40 martirs de Sebaste		
11 M Rosina porschala		
12 G Gregori il grand, papa		
13 V Modesta porschala		
14 S Matilda porschala		

12. El ei fugius sil cuolm tut persuls G. 6, 1-11

15 D 4. d. C. Longinus		plie- vgia
16 G Heribert confessur		
17 M Patrici uestg		
18 M Cyrill de Jerusalem u.		
19 G Giusep		
20 V Giohen, bab de Maria		
21 S Benedetg avat		

13. Tgei fas ti ord tetez? G. 8,46-59.

22 D d. Passiun		varia- bel
23 G Victorian		
24 M Gabriel arzaunghel		pli
25 M Annunziaziun de Maria		
26 G Emanuel, martir		pli
27 V Gion Damascus		
28 S Augusta porschala		

14. Hosanna al fegl de David. Mt. 21.1-19

29 D d. Palmas		cauld
30 G Quirin martir		
31 M Balbina porschala		

Notizias

Avrel

Frina scorsa-pégn e borlas miultas; onns de fom schibien sco bia piziultas.

La fom fa mal il venter, dat ella schenuglia e fasierla il tschurvi.

sc'ina broda, empastau cun broda da carn frestga, salau grad dretg cun empauet peiver, ni era canella u nèghels; ton sco nuot tschaguolas u jarvas de sèlleri ed en munconza in pézi ragischs; tut fatg en luc en beglia piertg e mes a pender el frestg.

4. *Cudadins co far e regular.* (= Per cudadins vegn ei detg sut la Cadi giuadora cudighins; per tudestg Speckschwartenwurst!) Per far quels vegn ei priu las cutgnas, che vegnan giud las schettas; oravon bein schigientadas giu cun in stratsch; ils narunchels dil piertg, il cor e tut quei vegn manizzau ensemen, buca ton fetg, cun empau carn piertg mischedada denter, in tonet sal ed empau peiver ni era ragisch ed empau sèlleri, ni melissa, fatg en luc e pendiu si el frestg.

5. *Davart andutgels.* Tier quels sto ei esser tutt'acuratezza (aunc oz sedi ei: „Far buns andutgels ei bunamein far striegn!“) e vegnir priu la mesadad carn d'armal cotschna; quella vegn smaccada bein, tratg ora fils e pelle-tschas, l'otra mesadad vegn priu carn piertg cotschna e manizzau cun la carn d'armal tuttavia manedel sc'ina buglia. Tut quei vegn empastau ensemen, sco de metter a lavar — mes la sera en in mantin (= ina tuaglietta!), vegn pendiu si e schau trer ora las auas tochen gl'auter di.

NB. Ton la carn d'armal sco la carn piertg sto avon che smaccar e manizzar vegnir bein schigientada giu!

Gl'auter di vegn ei priu quella pasta ed empastada cun bien vin, ch'ei mes la sera avon en in migiel sin pegna cun in graun d'aigl serraus en ina scrotta e struclaus ora el vin. Buca d'emblidar eis ei de prender in ton carn piertg clara, tigliar quella sco quadrels, schar schelar la notg ed il di suenter mischedar cun la pasta d'andutgels. Tier quella vul ei grad dretg sal, pauc peiver ed empau nèghels, in tonet salpetter denter il sal. Quella pasta vegn fatga en en beglia piertg zanistrada, aschi stagn sco ei sepo, cun schar ora il flad dafertontier cun ina guga grossa; ligiau ils cantuns e mes suenter en in brieç encarpau giu. — Suenter dus dis ligiau denter, schau ora puspei il flad; puspei schau dus dis encarpau giu e suenter pendiu si sper il tgamin, entochen ch'i ein bein schetgs e suenter mes sin combra de carn entochen miez matg e da leu denvi en segal ni en risdiv giun tschaler. E quei per avis adina! (Quei vegneva fatg per ch'ils andutgels vegnien buca ronschs; ozildi han ins deplorablamein emblidau quei recept ch'ei fetg sempels.)

AVRIL

Notizias

1 M Hugo uestg		
2 G Francestg de Paula, c.		
3 V Venderdis-sogn		freid
4 S Ambrosi, Isidor uestg		

15. El ei levaus si Mc. 16,1-9

5 D Pastgas		
6 G Pastgas		e
7 M Hermann confessur		
8 M Amantius, uestg		
9 G Maria Cleofa, p.		
10 V Macarius		
11 S Leo I, papa		

16. La pasch seigi cun vus. G. 20,19-31

12 D Dumengi' alva		
13 G Hermenegildus		schetg
14 M Tiburzius martir		
15 M Cresenzia m.		
16 G Patern, uestg		
17 V Anicet		
18 S Clara de Pisa, p.		

17. Jeu sun il bien pastur. G. 10,11-16.

19 D 2. s. P. Leo IX, papa		
20 G Sulpizius		cauld
21 M Anselm confessur		
22 M Soter e Cajus pp.		
23 G Gieri, uestg		
24 V Fidel de Sigmaringen		e
25 S Marc evangelist		

18. In cuort temps e vus vegnis a ver mei. G. 16,16-2.2

26 D Patr. de s. Giusep		
27 G Sita purschala		bi
28 M Paul della crusch		
29 M Pieder de Verona uestg		
30 G Catrina de Siena p.		

Matg

La fom catscha igl uors ord tauna ed ils paupers en mintga rusna.

Dil siu ei mintgin patrun deno onns de fom.

Dalla fom tut che profitescha, perfin la mort.

NB. Dil matg envi vegn era la carn, ch' il convent drova, cun lieungas piertg e vacca, schambuns e tgaus piertg conservai u el segal ni giun tschaler en ina bagniera cun strom e risdiv.

6. *Davart andutgels gross.* Vegn priu dalla totona dil piertg carn mischedada e fatg en, suenter haver bein schigientau giu, en beglia grossa, tigliau en talgias, mischedau denter cun canella, tgaus-nèghel ed in daguot vin, squitschau ora la mur d' in graun aigl sco sura. — Suenter schau dus dis encarpau ed allura cun stialas e cordas serrau sil pli stagn ch' ei sepo, sentelli, salau quei ch' auda ed era in tonet salpetter. (Ils andutgels gross, serrai cun stialas e cordas fuvan megliers, ch' ils pli fins salamis!)

Regla generala. Tut il sal sto oravon vegnir barssaus.

7. *Ligiongias de salvar si.* Vegn priu miez carn d' armal, smaccada e tratg ora bein ils fils e pelletschas, oravon bein schigientada e cun l' altra mesadad carn piertg, che vegn giud l' ossa, manizzau bein manedel ensemen — salau grad dretg cun empau peiver e tgaus-nèghel. In pézi salpetter, fatg en stagn en beglia stretga de vacca, ligiau denter sco andutgels, cun schar ora il flad e pendiu grad leu sin tgamin e suenter salvau si sco andutgels.

8. *Ligiongias melnas.* Vegn priu giud las schettas la carn piertg, de quellas giud il schegn, ni suenter il venter en, tigliau giu las cutgnas, manizzau e mischedau cun in tonet maguol d' armal, ton sco nuot tschurvi dil piertg e fatg en stagn en beglia piertg. Quella beglia mett' ins la sera avon a lomina en vin cun zafrana e cun spezerias leutier: canella e tgaus-nèghel cun pauc sal. Quei vegn schau buca pli che diesch dis sin tgamin e suenter pendiu sin combra de carn.

9. *Murtadellas u ligiongias neras.* Tier quellas vegn priu carn piertg della canadira (= q. v. d. la carn dil culiez entuorn la rusna, ch' ins ha fatg per canar!), manizzau sc' ina broda, leutier empauet dir de piertg era bein manizzau cun in daguotet saung de piertg. Tut quei bein empastau cun ton sco nuot vin, empau canella, uettas, pauc ragisch e ton sco nuot tschaguolas; tut vegn fatg en en la beglia piertg de sac (= ils begls gross, leu nua ch' ei calan si en fuorma de sac), schau treis dis en dispensa, pendiu si ch' ei scheli buc e suenter biebein treis jamnas pendiu si sin tgamin e lura purtau sin combra de carn.

MATG

Notizias

1 V Giachen e Flepp apostels

2 S Atanasi uestg

19. Jeu mon tier Quel che ha termess mei G. 16,5-15

3 D 4. s. P. Anflada d. s. Cr.

4 G Mengia

bi

5 M Pius V, papa

6 M Gion avon Porta Latina

7 G Stansilaus, uestg

8 V Itta

9 S Gregor de Nazian, Beat

20. Rughei e vus vegnīs a retscheiver. G. 16,23-39

10 D 5. s. P. Antonin

11 G Mamertus

cauld

12 M Panzraz m., Dionis

13 M Servaz martir

14 G Anzeinza

15 V Gion Batt. de la Salle

16 S Gion Nepomuc martir

21. Per che vus prendeies buca scandal G. 15, 16

17 D 6. s. P. Paschalis

18 G Venanzi martir

19 M Pieder e Celestin pp.

e

20 M Bernardin confessor

21 G Felix, confessor

22 V Giulia purschala

23 S Desideri

22. Mia pasch dun jeu a vus. G.14,23-30.

24 D Tschuncheïsmas

25 G Tschuncheïsmas

26 M Flepp Neri confessor

schetg

27 M Beda doctur

28 G Augustin, apiestel

29 V Maximin, uestg

30 S Ferdinand

23. Instrui tuts pievels e battegei els. Mt 28,17-20.

31 D Ssma. Trinitad

Zercladur

Onns de fomaz saultan las strias vi e da fuorn en. —

*Onns de fom dat ei ni patruns ni paltruns.
In onn de fom ei sulet pil ranver in onn ordinari.*

10. *Ligiongias de rempias.* Vegn manizzau las rempias de vacca manedlamein cun empauet carn piertg; in ton peiver e sal in smiul salpetter; ligiau denter lartg e mes sin tgamin.

11. *Co regular schambuns, lieungas-piertg cun ils tgaus.* Oravon vegn il sal barssaus cun in graun aigl denter manizzaus. Suenter vegn il sal mischedaus cun in tonet salpetter. — Ils schambuns, lieungas e tgaus vegnan grad leu furschai caulds, ton la carn sco las cutgnas cun in maun sin tuttas vards. Pli vegn ei mes in ton sal sin meisa e cun ils schambuns ni lieungas furschau en; mes stagn giunfuns la bagniera de carn, suenter sin tgamin entochen tut ei bien e schetg e suenter sin combra de carn u en cuschina fimentau cun lenna e dascha de geneivra enzacontas gadas. (Oz vegnan ils schambuns fimentai fetg pauc, ni bunamein nuot; e quei ei bia meglier!)

12. *Regulament per la combra de carn.* Tut la carn vegn messa aschi da lartg sco ei sepo. Las finiastras restan adina aviartas, nun ch'ei dess en dis bletschs e mitis da plievra e nebla. En gliez cass vegn ei serrau si tut e fatg fem cun lenna de geneivra; aber haver quitau dil fiug; surtut aber dils laders deigien ins era bein tener casa. (NB. Sco ei vegn raquintau dals vegls, engulav' ins bugen carns seccas la permavera; bunamein aschi savens, sco quei ch'ins engulava fein!)

Martinus Felix Wenzin. (Quel sto esser staus fumegl e mazler della claustra entuorn 1820—30!)

(NB. Sin p. 12, 13, 14 e 15 completescha in cert „Jos. Ant. Gienelin“, mazler claustral, la scartiretta cun suandontas remarcas e receipts pertinent la mezza de casa):

Ligiongias de dir. Dir e quadrels de carn piertg; sal, peiver e peiverun, scorsa-canella.

Veras de saung. (= Veras de saung ei veschlas de saung; „sanganadas“ sco ins di oz.) Saung de piertg; sunscha biara e beglia de piertg; la grossa e veschla. Turschau ensemen en peiver, scorsa-canella e sal. Il grass sto surprender!

Manetschs. Ils manetschs vegnan salai en sco ils schambuns bravamein e lura mes peiver ed aigl en vin e derschiu giuaden el suc; era schau schèr, sco' ls andutgels.

ZERCLADUR

1 G Antimus uestg			Notizias
2 M Erasmus martir			
3 M Clotilda regina		plie-	
4 G Sontgilcrest		vgia	
5 V Bonifaci, m.			
6 S Norbert uestg			
24. Hagies mei perstgisau. Lc. 14,16-24.			
7 D 1. s. T. Robert			pli clar
8 G Medardus			
9 M Primus, Felician mm.			
10 M Margreta regina			
11 G Barnaba, apiestel			
12 V Cor de Jesus			
13 S Antoni de Padua			
25. Jeu hai anflau mia nuorsa. Lc. 15,1-10.			
14 D 2. s. T. Baseli			plie- vgia
15 G Modest			
16 M Geletta martira			
17 M Rainer c., Gundolf			
18 G Marcus e Marcel			
19 V Giuliana, Gervasi			
20 S Silverius p. e m.			
26. Ei han bandunau tut e suondau el. Lc. 5,1-11.			
21 D 3. s. T. Al. d. Gonzaga			bi e
22 G 10000 cavaliers			
23 M Edeltrud			
24 M Gion Battesta martir			
25 G Guglielm			
26 V Vigieli martir, Gion e Paul			
27 S Ladislaus			
27. Va e sereconciliescha! Mt. 5,20-24.			
28 S 4. s. T. Leo II, papa			cauld
29 G Pieder e Paul			
30 M Commemoraziun de s. Paul			

Fenadur

*A quel ch' ha paun onns de fom, maunca ei
buca laders.*

Fom e pupira fa schliata natira.

*Cu fom e pupira regian, han pelischs e
plugls il surmaun.*

Bots pigns per metter ella suppa. Empau sunscha e la spema dil saung piertg, che vegn suren; prender, metter ensemen e far en begls; ligiau da mintga maun, aber mo pigns sco cuagls d'ansiel. (Sut quei scriva il mazler il datum: 1858 ils 8 de fenadur.)

Schambuns. Ils schambuns pon valer 5 ni 6 jamnas en salmira, secund sco gl'ei cauld ni freid. — Suenter schubergiar giu bein cun in stratsch schuber e metter sura fem ed allura sin combra de carn. — De salar drov'ei schi circa ina curtauna sal; aigl, empau salpetter, schau en salmira treis jamnas, aber metter en stagn. La carn piertg 10—12 dis; cura ch'ei gl'ei bun'aura, ni memi freid, dapli. Ins munglass haver bagnieras cun spina, ch'ins savess schar vegnir sutora la salmira ed allura derscher puspei surengiu; gliez fa pli bein e vegn salau uliv; giufuns pli pauc e suren pli bia.

Davart ils andutgels. Ils andutgels fan ins en bein e siarra brav; avon ch'ei ein strusch schetgs, cu ei laian aunc saung ed han bugnau la lenna, mettan ins els sin combra. — Andutgels cun carn vacca; ins prend la buna de calun e quadrels carn piertg, ch'ei schelada e fa ensemen. — Andutgels en ossa; vegn manizzau l'ossa, las cutgnas de piertg e fatg en in begl de piertg. Sentelli, salau empau. Tut vegn salau e schigliau avon, sch'ei seigi dretg ni buc.

Quellas pendas dil dies fan ins en beglia, sco era spinals, lieungas vacca e de piertg ed era il guoter.

Beglia en beglia. Peiver, sal, curetg, peiverun. Cor e lom, dir vacca fan ins en per la fumeglia. Il slem, carn morta e la gargatta fan ins en per ils paupers. (Beglia en beglia ei la beglia grossa carnida, ch'ins cuieva sco treppa, metteva en in begl e deva ina scaldada avon metter sin meisa. Excellentia tratga!)

La fom. Fom en nuegl e fom en casa, mazz' ils aults ed er la bassa. — Cu la fom suna e la pupira saulta dat ei in magher tscheiver. —

FENADUR

1 M Teobald		
2 G Visitaziun de Maria		bi
3 V Leo II		
4 S Duri u., Berta		
28. Jeu hai compassiun dil pievel. Mc. 8,1-9.		
5 D 5. s. T. Antoni		
6 G Dominica		
7 M Cyrillus u.		
8 M Elisabet regina		
9 G Veronica, p.		plie-
10 V Felicitas e ses 7 fegls		
11 S Placi e Sigisbert		
29. Sepertgirei dals fauls Profets! Mt. 7,15-21.		
12 D 6. s. T. Gualbert		
13 G Anaclet papa		
14 M Bonaventura uestg		
15 M Heinrich II imperatur		vgia
16 G Faustus, martir		
17 V Alexi		
18 S Frideric m., Simforosa		
30. Dai quen de tia administraziun. Lc. 16,-18.		
19 D 7. s. T. Vincenz		
20 G Margretta p. e. m.		
21 M Arbogast uestg		
22 M Madleina penitenta		
23 G Appolinari, uestg		urezi
24 V Cristgina porschala e m.		
25 S Giachen apiestel		e
31. Mia casa ei ina casa d'oraziun. Lc. 19,41-46.		
26 D 8. s. T. Onna, m. de M.		
27 G Pantaleon miedi		
28 M Nazar e Celsius		
29 M Marta porschala		bi
30 G Cristoffel		
31 V Ignaz de Loyola conf.		

Notizias

Uost

*Mulauns e tgiereuls ston ceder onns de fom.
La fom, la fom fa buc adina donn.
Sin in onn de fom gidan mo treis bunas
fieras de Ligiaun.*

La cronica dils uors della Cadi

da Guglielm Gadola, Cuera

Sco nos lecturs san, ha il Glogn purtau differentas ga ina caussa ni l'otra davart ils uors en Surselva: historias, catschas ded uors e notizias historicas davart igl „operar“ de puels glimaris en nos uauls, sin pastiras ed alps de nossas vischnaucas. Igl uors era veramein ina mulesta tschels onns ed igl ei perquei buca de far curvien, ch' il magistrat dil cumin della Cadi, s' occupava intensivamein cull' extirpaziun de quel. Nus schein suandar cheu ina partida ulteriuras notizias ord manuscrets e copias de protocols de cumin, che sesanflan ella biblioteca rom. della claustra de Mustér e che dattan ina intressanta investa ellas relaziuns de nos cumins dal temps ch' il cumpar la tazza fageva aunc tema e sgarschur a purs e pasturs de nossa tiara. Ei setracta de fatgs ed evenements historics, schabiai avon circa 130–150 onns:

1. *Anno 1740 ils 24 d' uost*, ha Str. *Padrut Cajacob* de Sumvitg relatau al magistrat de cumin, ch' ei sesanfli in uors en Val-Sumvitg ed il lud. magistrat ha ordinau, che quel che sietti el, dueigi obtener 50 fl. — Quella bestia ei vegnida mazzada ils 26 de nov. 1740 da *Bistgaun Carigiet*, che ha tiels 50 fl. aunc obteniu ulteriurs 20 fl. sut condiziun, ch' el surdetti la toppa dretga a sgr. *Mistral* reg. *Mathias* de Caprez . . . (mira: mscr. B. sut C. tudestg).
2. *Liberat Antoni de Pally* per la la taxa digl uors fl. 98. (Mira: *Quen* dil cumin d' anno 1802, ils 23 de schaner en Trun. Orig. Archiv de Sumvitg; cop. e. b. rom. d. M.)
3. *1803 ha Tschimun Maissen* de Sumvitg sittau in uors ed il magistrat de cumin ha accordau ad el la mesa taxa, „quei ei 50 fl cun condiziun, ch' era dallas vischnaucas vegni pagau quel, ch' ei vegnius sittaus onn (1802) cheu a Mustér, tenor la repartiziun sin quella fatga. — Plinavon eis ei vegniu ordinau d' in lud. magistr., che sin quen de cumin dueigi vegnir fatg ina certa *provisiun de tissi* e quella dueigi vegnir distribuida allas vischnaucas, schabigiond il cass, ch' igl uors mazzass in biestg, consummass aber buca tut . . . dueig' ins applicar ina dosa de quei tissi vid il biestg mazzau, en cass ch' igl uors silsuentar, sco pli gadas ei daventau . . . (dess puspei vid il vanzau!); e pli tgunsch vegness dismiss, che sco tochen cheu ei schabiau. D' entelir che negin dueigi puder metter ora semgiont tissi, auter che per

UOST

1 S Pieder en cadeinas

Notizias

32. In fuva in fariseer, l'auter in publican. Lc. 18,9-14

2 D 9. s. T. Portiuncla

bi

3 G Reliquias de s. Stiafen

4 M Dumeni confessur

5 M Nossadunna della neiv

6 G Transfig. de Christus

plie-

7 V Donau u., Albert, Afra

vgia

8 S Ciriacus martir

33. Ils suords ha'l fatg udir. Mc. 7,31-37.

9 D 10. s. T. Roman

10 G Luregn martir

e

11 M Susanna martira

12 M Clara purschala

13 G Gion Berchmanns

14 V Eusebi m., Hilaria m.

mal-

15 S Assumpziun de Maria

aura

34. Tgi ei miu proxim? Lc. 10,23-27.

16 D 11. s. T. Giohen

17 G Hiacintus

varia-

18 M Helena imperatura

19 M Ludovic confessur

20 G Bernard, avat

21 V Francisca de Chantal

bel

22 S Timoteus e Simforian mm.

35. Tia cardientscha ha fatg tei sauns. Lc. 17.11-19.

23 D 12. s. T. Flepp Benizius

24 G Barclamiu

25 M Ludovic retg

26 M Zefirin

27 G Marina purschala

28 V Augustin doctur

bi

29 S Scavazzada d. s. Gion

36. Negin sa survir a dus signurs. Mt. 6,25-33.

30 D 13. s. T. Rosa de Lima

31 G Ramun conf.

Settember

La fom ei ina criua cumar e per cumpar ha là mo il narr.

La fom ha egl cotschens; enstagl venter ina rusna e per ventrels mo festa secca.

ordinaziun dils sgrs. geraus e suenter duas gadas 24 uras duei l'estga tussegada vegnir sattrada." (Mira: Protocol de cumin I., 1803, ils 23 de matg.)

4. 1803, ils 25 de fen. instruescha il cussegl de cumin ils mess della Dieta federala (Tagsatzung!), ch'els duegien far tut lur pusseivel, ch'ils Sursilvans obtegnien ton pli spert lur armas anavos (= ch'ei vevan stuiu remetter sin cammond dil directori!), „essend ton surpri de talas bandas, sco era de biars e nuscheivels uors“. — „Cun metter vitier, che senza che nus pli bein vegnien provedi cun uaffens, nus seigien suttaposts alla totala ruina ed insigirezia successiva.“ — „Plinavon ei vegniu ordinau de far metter ellas gasettas, che ton ad jasters sco a dumias, che lessan vegnir en nies cumin a sittar igl uors vegn ei satisfatg pils gronds la taxa de fl. 100, sco da vegl enneu; pils pigns a proporziun.“ (Mira: Prot. d. cum. d. Cadi I. 1803, ils 25 VII.)

5. 1804 ils 24 de matg selamenta sgr. Str. Duri Venzin, ch'igl uors fetschi tut empaglia en Tujetsch. Concluiu dal magistr. de cumin de pagar fl. 100 a quel che sietti el, seigi quel in jester ni dumiesti, „ed el medem temps ei vegniu concluiu de scriver alla Societad Oeconomica per dumandar ina invenziun, co ins pudessi far, che quei glimari vegnessi ord il donn dil cumin.“ (Mira: Prot. de cumin I. 1804, ils 24 de matg.)

6. 1804 ils 12 de fen. vegn ei dau part al cussegl de cumin: „Pertinent la catscha digl uors, ei arrivau 3 catschadurs neu dalla Leventina, ch'han se-purschiu ded ira suenter gl'uors, sch'ei seigi ad els dad in lud. magistr. concediu e condizionau ded ira suenter igl uors, e ch'ei vegni da mintga vischnaunca, nua che quels catschadurs sesanflan ad els furniu la maglia sin quen de tuttas 6 vischnauncas dil cumin, ed ei concediu ad els il termin de treis jamnas de far l'emprova. Duessen ils catschadurs haver la sort de sur-vegnir igl uors, sche vegness ei ad els schau cuntonscher la taxa fixada, cun l'entelgientscha de cuzzar mo pign temps, vegness ei tratg giu dalla taxa enzatgei, ed aschia eis ei era entelgiu cun auters, che seschassen neu-navon. (Mira: prot. d. cumin I. 1804, ils 12 VII.)

7. 1805, ils 6 de ærcl. Ils geraus de Sumvitg damondan agid encunter igl uors e per las spesas, che pudessen cuorer. „Ei lu d' in lud. magistr. ordinau, che vesend . . . la difficila precauziun, che sa vegnir prida per destruir quella nociva bestia, de l'autra vard il bien effect, che ha purtau a Medel cun tussegar quella biestga, ch'ils uors havevan ina gada attaccau, anflau per

SETTEMBER

1 M Frena porschala

2 M Stiafen retg

3 G Mansuet uestg

4 V Rosalia porschala

bi

5 S Luregn

Notizias

37. Dieus ha visitau siu pievel. Lc. 7,11-16.

6 D 14. s. T. Magnus

7 G Regina

urezi

8 M Naschientscha de Maria

9 M Gorgonius martir

10 G Clau da Tolentino

11 V Felix e Regula

12 S Guido confessur

38. Tgiche sesaulza, vegn a vegnir sbassaus. Lc. 14,1-11

13 D 15. s. T. Eulogius

14 G Alzada de s. crusch

15 M 7 dolurs de Nossadunna

bi

16 M Cornelius e Ciprian m.,

17 G Plagas de s. Francestg

18 V Giusep de Cupert

19 S Januarius martir

39. Qual ei il pli grond condament della lescha? Mt. 22

20 D Rogaziun federala

21 G Mattiu

varia-
bel

22 M Murezi martir

23 M Linus papa e martir

24 G Maria de Mercede

25 V Cleofas conf.

26 S Cyprian e Justina m.

40. Leva si, pren tiu létg e va. Mt. 9,1-8.

27 D 17. s. T. Cosmas e D.

28 G Venzeslaus

29 M Mihel arzaunghel

30 M Hieronimus

October

*In onn ha gronda bucca ed in onn de fom
mo bucca.*

Per la fom ei meglier gries che manedel.

*La fom renda crets ils rehs e garmadis ils
paupers.*

pli adequat de turnar a far vegnir ina certa quantitat tissi . . ." (Mira: Prot. de cumin, I. 1805, ils 6 VI.)

8. 1806, ils 20 d' uost. „Agli *Andreas Lein* ei vegniu favoriu d' ir alla catscha suenter gl' uors, cun el, cass ch' el vess la ventira de dismetter, sche schar curdar ad el la taxa ordinaria, sco ad in auter. — Mo buc camutschs: ils sgrs. geraus deigien invigilar sur dad el, ch' el vomì buca suenter autras selvaschinas.“ (Prot. d. c. 1806, 20 VIII.)

9. 1807. Ordinau dal Mistral regent, ch' ils geraus de vischnaunca dueigien preleger sin „calonda marza“, che neginas catschas seigien lubidas, era buca sin negins animals nuscheivels dils 12 de mars entochen ils 24 de fenadur. (Prot. d. c. II. 1807, 9 IV.)

10. 1809. „Sgr. Mistral reg. propona, ch' *il pot de Dardin* hagi anflau enzanua in uors miez smarschius e miez magliaus dallas uolps; el hagi lu priu ina toppa e vegnius cun quella tier el, e dumandau, sch' in fagessi enzatgei ad el per quei. Ordinau d' encurir suenter, sch' ei seigi era vegniu dau ad auters, che hagian dau als auters:“ (Mira: Prot. d. c. II. 1809, 24 I.)

11. 1811. Igl ei vegniu relatau, che *Gion Chrest Tgetgel* de Surrein-Sumvitg, hagi anflau ina cavazza ded in uors. Ordinau d' in lud. magistr. de dar ad el 4 talers. (Prot. d. c. II. 1811, 30 V.)

12. 1814. „Per tschess gronds, ni era pigns 23=18 fl. Per 3 uors gronds e 2 pigns, cumpigliau las toppas fl. 424.“ — (Quen dil cumin 1814, ils 30 de matg) P. Pl. a Spescha fa la remarca en sia cronica sut 1814: „Questa permavera ei vegniu sittau en Val Tenigia 3 uors e 2 enta Medel.“ —

13. 1820. „Sgr. Mistral reg. propona, che *Giusep Tuor* de Surrein-Sumvitg hagi anflau in uors, ch' eri ventschius ed hagi termess tier la toppa ad el cun la supplica per ina recumbensa . . . ; co el (il Mistral!) hagi de secuntener en quei risguard? Ordinau d' in lud. magistr. de dar ad el la taxa per la toppa, sco per auters uors sittai; numnadamein fl. 6; quei per carezia e buca per obligaziun ed auter nuot.“ (Mira: Prot. d. c. II. 1820, ils 11 de VII.)

14. 1821. *Taxas per sittar animals selvadis.* 1. Per in uors grond paga il cumin fl. 106 e per in pign fl. 56, cumpriu lien fl. 6 per la toppa, che vegn purtada e messa a mauns agli sgr. Mistral reg. 2. per in luf fl. 25:36 crizers e fl. 3 per la toppa. 3. Per in tschess grond, sch' el fuss gie giuvens fl. 3. 4. Per

OCTOBER

1 G Remigi uestg 2 V Fiasta dils aunghels 3 S Candidus m., Adalgot u.	 		Notizias	
41. Eis ei lubiu de dar il tscheins a Cesar? Mt. 22				
4 D 18. s. T. Dum. dil rusari 5 G Placidus 6 M Bruno confessur 7 M Marc 8 G Brida, vieua 9 V Dionis uestg 10 S Franzestg de Borgia	 	bi 		
42. El ha cartiu e sia entira casa. G. 4,46-53.				
11 D 19. s. T. Firmin 12 G Maximilian 13 M Eduard retg 14 M Calistus papa e martir 15 G Tresa purschala 16 V Gagl avat 17 S Hedwig	 	varia- bel 		
43. Sche vus vegnis buc a perdunar. Mt. 18,23-35				
18 D 20. s. T. Lucas ev. 19 G Pieder d' Alcant. 20 M Gion Canzius, Wendelin 21 M Urschla p. em. 22 G Cordula, martira 23 V Severin uestg 24 S Rafael arzaunghel	 	plie- vgia 		
44. Biars ein clamai, mo paucs legi ora. Mt. 22,1-16				
25 D Christus Retg 26 G Evaristus p. e. m. 27 M Florentin e Sabina mm. 28 M Tschimun e Giuda ap. 29 G Vintschegn 30 V Veronica p., Seraphion 31 S Wolfgang uestg	 	clar		

November

*In onn de fom ha il paun siat ga siat crustas.
Paun de quendis ch' dis, fom de treis jamnas.
La fom maglia preit e paglia e perfin il
magliafom.*

tschess pigns, sch'ei fussen gie vegls, per scadin 30 crizers. 5. Per in sprèr paga mintga vischnaunca 20 crizers. — Tgi che vul pretender tals premis, sto buca mo purtar la greffla u la toppa digl animal pigliau ni sittau al Mistral regent; el sto era purtar in attestat dils sgrs. geraus, ni silmeins dad in ded els: ch'el, ni els, hagian sezzi viu igl animal sittau e mazzau e che la greffla ni toppa seigi de quei medem animal. Selvaschinas per las qualas las vischnancas pagan il premi ston vegnir purtadas tiel Str. e da quel tagliau giu la greffla (Buc al stathalter!). — Mo vischins de nies cumin han il dretg sin tals premis e zuar mo per animals sittai ni pigliai e mazzai en nies cumin ed en siu circumdari.“ (Mira: Decrets dil cumin della Cadi de 1821. Arch. della vischn. de Sumvitg. Copiau ord: „Davart la catscha, tender fallas, pesca, schechèras e premis per animals nuscheivels.“).

15. 1822. Sin istanza fatga da Str. *Tumaisch Beer* (Tujetsch) en num de *Rest Giuseppe Riedi* e pertenenent ses dus fegls e siu schiender, ils quals hagian sittau 2 uors, mo seigien buca vegni anflai serecammondan ad in lud. magistr. per ina rencunaschientscha. — Ordinau de quel, che buca per obligaziun, mo spir per honoranza dar a quels ch'han sittau quels dus uors 30 fl., mo ch'ei stoppien spitgar quels daners entochen ussa ed in onn, ch'ei 1823. (Protoc. d. c. II. 1822, 27 XI.)

16. 1823. „Sin proposiziun de sgr. Mistral reg. numnadamein, ch'ei seigi quest unviern vegniu sittau in uors, tiel qual ein stai 3 compogns, in de Medel e dus che stattan a Medel, ein aber buca de leu: ei vegniu ordinau d' in lud. magistr. de dar 100 fl. e de reparter quels sco suonda: al nativ de Medel ina tiarza de 70 fl. e gl'auter sin tschels 2. Dapli eis ei vegniu rencunaschiu als de Sumvitg, ch' eran stai quest atun suenter quei uors 30 fl. Mo da cheudenvi dueigi negin puder pretender enzatgei da quellas vards, entochen ch'ei vegnien cun la toppa e ch'ei seigi franc, ch'ei seigien mazzai. (Prot. d. c. II. 1823, 28 IX).

17. 1826. In catschadur „tudestg“ compara avon il magistr. de c. e pretenda il premi per 2 uors, ch'el hagi sittau sin nies intschess. „Sin quei ha in lud. magistr. giu cussegl ed anflau per bien, che quei seigi surpassau nossa lescha. In lud. magistr. ha anflau per necessari de prender giu las toppas e far dar en el num e schlatteina en scret, tochen ch'ei possien mussar, ch'ei hagian sittau sin nies territori, allora vegn in lud. magistr. a ver sch'el meretti

NOVEMBER

45. Tia cardientscha ha tei fatg sauna! Mt. 9,18-22

1 D Numnasontga		
2 G Di dellas olmas		
3 M Ida contessa, Pirmin uestg		vent
4 M Carli Borromeus uestg		e
5 G Zacharias e Lisabeth		plie-
6 V Leonard confessur		vgia
7 S Engelbert uestg e martir		

46. Igl inimitg ha semnau zarclem denter la salin. Mt 13

8 D 23. s. T. Gottfried		
9 G Teodor martir		
10 M Andriu Avelin		
11 M Martin uestg		
12 G Martin, papa		bi
13 V Stanislaus Costca, confessur		
14 S Didacus confessur		

47. Il garnetsch da senav. Mt. 13,31-35

15 D 24. s. T. Gertrud		
16 G Merens		
17 M Flurin c., Gregor uestg		
18 M Maximus uestg		freid
19 G Lisabet vieua		
20 V Felici confessur		e
21 S Presentaziun de Maria		

48. Tuttas schlatteinas vegnan a schemer. Mt. 24,5-25

22 D 25. s. T. Cecilia		
23 G Clemens I, papa		
24 M Gion d. crusch, Crisogonus		
25 M Catrina p. e m., Tarcisius		
26 G Curdin, uestg		varia-
27 V Virgil		bel
28 S Gregori		

49. Vies spindrament ei da maneivel. Lc. 21,25-33

29 D 1. Advent, Saturnin		plie-
30 G Andriu ap.		vgia

Notizias

December

La maglia fa travaglia ed onns de fom tut empaglia.

Durmir fa buca fom, mo la fom lai buca durmir. — Cu la fom regia, fa la mort il surlischader.

pagaglia ni forsa castitg, e quei sin las proximas dertgiras.“ (Prot. d. c. II. 1826, 3 VIII).

18. 1826. Igl ei vegniu in cert catschadur de Lumnezia, che dueigi haver sittau in uors sin nies intschess ed en nies cumin; grad perquei ch'el sa, che nies cumin ha si premi eis el vegnius ed ha recummandau per ina honoranza da nies lud. cumin, ed in lud. magistr. ha ordinau de far ad el ina honoranza senza pregiudicar negins dretgs e vegniu concediu ad el 20 fl. cun la condiziun, che sch'ei schabegiass (il medem) sin lur intschess cun in dils nos, sche dueigien ei era seregurdar de quel. (Prot. d. c. II. 1826, 22 XI). — Anno et die ut supra. „Sia Sab. sgr. P. A. de Latour ha fatg la proposiziun, che Str. Giachen Bistgaun Cargiet de Dardin, hagi sittau in uors buca sin nies intschess; tonaton recamondi el per ina honoranza de nies lud. cumin. Ei pia d' in lud. magistr. vegniu ad el concediu per ina honoranza 20 fl.

19. 1826. Ei vegniu concludiu dal lud. magistr. de cumin de reducir las taxas de permis sin animals nuscheivels per la mesadad; per in uors mo 50 fl. enstagl 100 ect. „ed era ordinau de buca conceder a quels che tilan la taxa de puder ira cun il fol pil cumin entuorn per trer si stir. Duess quei buca pigliar il pli dellas vischnauncas, sche stat ei sura a mintga vischnaunca de prender mesiras pervia dil schar ira cun il fol.“ (Prot. d. c. II. 1826, 23 XI).

20. 1828. Martin de Flurin de Sumvitg ha dumandau il premi per in uors, *ch'el fia pigliau en in latsch*. Ordinau de dar ad el ils 50 fl. (Prot. d. c. II. 1828, 11 II).

21. 1837. Vegni avon ein 3 umens de Medel, ch'han sittau igl uors e finalmein buca vegni perina de reparter quel, esser ch'ei eran plirs ensemen, ch'han gidau a catschar quel ed era pretendevan gl' uors. Quels han, suenter haver raquintau il fatg avon in lud. magistr. remess totalmein lur dispetta a quel e de renconuscher quei che quel anfla per bien. — Suenter ch' i ein stai passai giu ha in lud. magistr. encunaschiu sco suonda: de dar a quel ch'ha sittau gl'emprem sin gl' uors: il premi, la toppa, il fol e la taxa dil cumin. Ils auters dueigien reparter la taxa dil cantun. Quels denton ch' ein vegni per suenter, dueigien haver la mesadad ton sco quels digl'emprem. Quei che risguarda ils buobs, che havessen aunc buca vi la marena, ein ils sgrs. geraus vegni supplicai d'era pagar ina marena a quels ord la buorsa de vischnaunca.“ (Prot. d. c. II. 1837, 21 XI).

NB. Tut quei ch'ei succediu suenter 1837, pertenenent ils uors en nossa Cadi, havein nus gia purtau en pliras annadas precedentas dil Glogn.

DECEMBER

1 M Elegi uestg			Notizias	
2 M Franz Xaver				
3 G Leci, uestg		neiv		
4 V Mierta p. e m.				
5 S Barla purschala				
50. Gion ha survigniu novas en perschun. Mt. 11,2-10				
6 D 2. Advent, Nicolaus			clar	
7 G Ambrosi u.				
8 M Immaculada Concepz.				
9 M Leocadia purschala				
10 G Eulalia p.				
11 V Damascus papa				
12 S Synesius				
51. Preparei la via dil Segner. G. 1,19-28.				
13 D 3. Advent, Lucia			freid	
14 G Gion d. crusch				
15 M Valerian uestg				
16 M Eusebi uestg		e		
17 G Lazarus, uestg				
18 V Bibiana purschala				
19 S Nemesius, Urban p.				
52. Fagei sias sendas plaunas. Lc. 2,33-40.				
20 D 4. Advent, Ursicinus				pliev- vgia
21 G Tumasch				
22 M Pieder Canisi				
23 M Victoria purschala				
24 G Adam ed Eva				
25 V Nadal				
26 S Stiafen, protomartir				
53. L'enzenna de contradicziun. Lc. 2,33-40.				
27 D Gion evangelist		neiv	freid	
28 G Innocents affons				
29 M Tumasch arzustg e martir				
30 M David retg				
31 G Silvester, papa	